

**Nauicula siue speculum fatuoru[m] Prestantissimi
sacraru[m] literaru[m]**

Geiler von Kaysersberg, Johannes

Argentorati, 24. Jan. 1513

54 Medico[rum] (Artzet narre[n]) Nole. Medicari inhabil[ite]r/ negligenter/
neq[ui]ter/ dubita[n]ter/ p[er]niciose/ p[er]iculose/ obdurate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70346](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70346)

Medicorum

fit. Qui tales sunt in congregatōe/nescio cui apti^o assimilare possim q̄
eqs stataris: q̄ calcitrāt z p̄siliūt cū iūcti fuerint q̄dirige: alios eqs im
pediūt a trabēdo/calcitrāt z offendūt aurigā: necesse est vt amoueant z
redigant in stabulū solitarij/ne impediāt alios: aut supponat eis ignis
ad cui^o vstionē aliqui p̄cedūt. Talis p̄sona calcitrās p̄tra p̄ceptū supio
ris volētis eā dirigere in vitā eternā/dz puniri p̄ suppositōem ignis ali
cui^o p̄ene: q̄d si nō curauerit/amoueat de cōitate: recludat in stabuluz
carceris/ne sit alijs impedimēto: q̄ si neqz inde emēdabit/tñ nō impe
diat alios. Veniet dies q̄ ad suppoem alterius ignis clamabit/z nō ex
audiet: p̄gredi vellet z nō p̄mittat. Talis equ^o recalcitrās erat diues i
inferno: q̄ ad calcar vlcēz pungētū ad elemosynā p̄itari nō potuit: po
stea tñ ad ignē sibi suppositū ad eūdū parat^o erat/sz nō potuit: qz mas
gnū cabos interpositū erat. Sz volebat Lazary ad frēs suos mitti:
clamabat: Crucior in hac flāma. Sic sic mali eq̄: eq̄ aut boni z nobis
les etiā ad vmbriā v̄ge p̄cedūt: m̄li v̄o (vt dicit) etiā p̄tra aurigā recal
citrāt. Sensit nedū b. B̄ndict^o h̄mōi eqs in sua congregatōe/sz etiā chri
stus dñs: Leuabit p̄tra me calcancū q̄ mecū tingit in parapsidem. Ju
dā notauit: q̄ v̄tqz calcaneū instar eq̄ p̄tra dñm leuauit/z eundē vsqz
ad mortē p̄cussit. Ele vt eqs talibz/q̄ in congregatōibz existēs impedi
unt in p̄gressu spūaliū exercitiōz. Numqz eq̄ eoz caro z nō spūs: aiaz
les q̄ spūs dei sunt nō capiētes: quoz maior timo numer^o est hac mis
sera n̄ra tēpestare: in q̄s fines seculoz deuenerunt.

Z Septima nola: etiā alios ad resistētiā iducere. Cōtra correctōem se
se vt squame pisciū p̄mūt. vide Grego. sup Job. Siles porcis: q̄ruz
vnū dū pastor tetigerit p̄p̄ vtilitatē aut necitatē porci/clamareqz eun
dē fecerit: mor oēs p̄currūt z in pastore irruūt. Hi sunt instar sese cō
plecentiū z tāgētes se p̄gētū. Hi siles demoniaco h̄nte legionē: qui
ferreis etiā catenis teneri nō potuit: z petierunt mitti in porcos. Ubi
rot demoniace sunt mētes p̄state in vnū: oēs catenas obediētie rūpūt
petūt mitti in porcos/porcinā. s. vitā/vt possint indulgere voluptatis
bus. Hi puluis sunt Moysi: quē cū v̄ga tāgeret/puersus est oīs pul
uis in cinifes: z cū p̄lat^o tāgit puluerē/aliquis. s. p̄uersos p̄ v̄gā correcti
onis/mor aliū in culices p̄gētōis p̄uertunt. Quid in sūma p̄di. dictōe
coerctio. Nō sic boni: hi gaudēt z exultāt q̄ corripit merent.

Feria. v. Corporis Christi. xiiij. Junij.

Stultoz infinitus est numerus. Eccl̄s. i. Euangelium.

Quinquagesima quarta turba stultoz est medicoz (Artzet
narren) Medic^o d̄r is q̄ intēdit corpibz sanādis. Et dicunt
mechanici fm Hugo. in didal. z Fran. Petrar. Dicit autē
grece Jater: unde archiater quasi p̄nceps medicoz. Inde in
vulgari theutonico appellat^o (artze) Sicqz nostz vulgare ex greco est.

Tales medici in hac turba sunt / q̄ nō sunt vel prudētes siue docti vel nō fideles. Fidelis seruus et prudēs quē p̄stituit dñs sup familiā suā. De his medicis fatuus hodie mihi et hora hac sermo erit habēdus. Et q̄dē (vt puto) nō incōgrue: q̄ hac die festū sit magni illi⁹ medici / q̄ de celo venit in hāc magnā et latā infirmariā / torū videlz mūdū: q̄ hospita le est plenū infirmis et egritis morbis pctōz. Dies p̄terea p̄ciosiss. me
 A
 medicine corpis sui et sanguinis / quē hodie circūferre vidistis a sacerdotibus in p̄side cū insigni cultu et veneratōe. Idem medicus et medicina. Et hīs Iesus dñs x̄bum patris: q̄d aliud fecit dum in terris ambularet / q̄ q̄ medicabat aīas et corpora. Transiens cū sanabat oēs ab om̄i infirmitate et c. vt canit euāgelhū. Ip̄e ait: Nō est op⁹ valētibz medic⁹ / s; male h̄ntibz. Medicus fidelissimus q̄ in medicinā se corpus et sanguinē dedit / sed et post se relq̄t vsq; in finem. Medicus sapientissimus / q; sapia patris: et ordinatissimus h̄ sanādi modus: sicut deducit a doctoribz. Medicina p̄terea efficacissima: q; p̄seruatiua / sanatiua et p̄seruatiua: sicut deducit Albertus in suo de cucbaristia. Sed et vitaz p̄fert: vt in euāgelio hodierno audistis. Cum itaq; festū h̄ de medicor et medicina p̄ciosissimis hodie fiat: nō incōgruum putauī si de medicis x̄bū fiat: de his q̄ a moribz veri / prudētis et fidelis medici exorbitat p̄ imprudētiā aut infidelitatē: q̄tenus respiscāt et se emēdent: vt ammō nō fatui medici / s; sapientes appellatū iri digni fiāt. Quāuis aut̄ multz nolīs discerni possent: q̄ ex Fran. Petrar. in suis inuectiuis elici potes rūt: ego tñ in septē fui p̄tentus. Neq; opus est in hoc diu stare: q̄ p̄t q̄ pauci sunt quos tāgit hec materia: s; et ip̄met docti sūt / et legere pnt q̄ eos p̄tingūt materias.

Prima nola est: medicari inabilr. Sunt q̄dam p̄sone q̄ nō sunt apte ad medicādū (Seind mit artztes gnos) / s; Indocti: quē admodum q̄dā intromittūt se de eo q̄d ignorāt: sicut imperici. Impericus. i. experimentator: debent cū esse periti et circumspecti: sicut is de quo sup
 B
 alpha. p̄mo. l̄fa. X. Sunt cū nōnulli q̄ vna medicina omnes morbos nitunt̄ sanare: sicut cepa oculū et calcaneū. Sic rusticus q̄dam pillulas q̄bz purgatus erat / omnibz ad quascūq; necessitates effugēdas p̄stabat: ita vt etiā cuidā q̄ asinum pdiderat / easdem p̄ eius inuentōne exhiberet. Quas cū insumpsisset / posteraq; die exiret asinū q̄sitū: oparōe pillulaz cogebat̄ arctā viā p̄v̄tris exoneratōe in carectum declinare: vbi cum inuenisset asinū pascentē / laudauit pillulas: et eas etiā ad asinorū inuentōem efficaciter p̄desse publice affirmavit. Et si doctus / nō tñ sufficit ad agendū solus. Sunt ad quos nō spectat / etiā
 3
 si docti essent. Verbi gr̄a. Ars medicie p̄hibita est clericis in sacris / religiosis / et clericis in minoribz beneficiatis: nisi gratz / et vbi periculū nō immineret: vt in Angelica et Rosella. Item iudei medici esse non debent christianorū. Nam. xx viij. q. j. c. nullus. et c. omnes. prohibet christianos

Medicorum

nis/ne in suis infirmitatibus iudeos aduocet: neque medicinas ab eis recipiat. Dicit tamen Glo. in d. c. nullus, quod medicinalia possunt Christiani a iudeis emere/et postea pro parte ea: sed non medicinas pro parte. Limitat denique Angelica hoc verum esse/nisi in causa necessitatis/quoniam alium hunc non possit: quod necessitas facit licitum quod aliter non est. c. psilium. in fine de obseruatione ieiunij. Hoc idem tenet Hug. Et sicut dicitur in d. c. quoniam licet habeat alium medicum/sed non sufficientem.

Secunda nola est: medicari negligenter. Sunt qui satis sunt docti et apti/negligentes tamen sunt. Tunc primo: quod non sequuntur traditiones sue artis/sed fantasiam sui capitis/vel experientia noua: intellige nisi experientia noua aut sua fantasia sit rationabilis: aliter erunt in culpa de morte infirmi. Tunc secundo: quod negligens est circa custodiam infirmi. Tum tertio: quod negligunt debita tempora visitandi suos infirmos: alijs interuenientibus necarijs ex auaricia aut libidine etc. Vide in Angelica et Rosella: tenent illi ad damna etc.

Tertia nola: nequam medicari. Sunt qui ex intentione prolongant infirmitatem: et sic voluntarie ledendo/quatenus inde maius lucrum habeant. Tales perculdubio culpabiles sunt: et euentus mortalitatis ipsis imputant: cum etiam quoniam ex ignorantia vel impetitia medico imputet. Hoc verum est secundum Panorum. quoniam assumpsit officium voluntarie: scilicet si ex necessitate. quoniam ex ignorantia vel imperitia ledit: ut puta vtriusque aliquid experitis aliter et bona fide: quod sibi imputat quod tale elegit: ex quo dicebat se imperitum: ut ait Ange. verbo/medico. §. i.

Quarta nola: medicari dubitater. (Es seint die es wogen/vnd wels ledens versuchen vffgerotwol) Si medico dubitat medicinam nocuam: nullo modo debet eam dare/sed tutiorem partem eligere. Securius enim est hominem relinquere in manu dei/quam medicinas dare de quibus dubitat. Et intellige cum in dubio/quoniam non habet aliquid ex quo probabilius extimet profecturam quam nocuam. Secus si haberet aliquam probabilitatem potius de utilitate quam de nocumeto: quod sic posset dare adhibita debita diligentia et studio: quod sic non proprie est in dubio/sed in opinione vel titubatione.

Quinta nola: medicari periciose. Sunt quidam medici sine conscientia parum aut nihil curantes de anime salute/sed solum corporis. Siles sutoribus: qui cum induere volunt aliquem calceis: non curant quatenus etiam periculosissimos vinctus ossis manibus preterant et deturpant/dummodo calcei sine rugis appareant. Sic illi non curant pro salute anime medicinam corpori prestare. Sic medicus apud Esopum lib. iij. suadet leoni pro carne leui ut maderet symea: quam pro appetebat maderare leo. Sic suadet femis/ut ad tabernas vadant: ubi periculum animarum imminet. Ipsi sunt qui sine causa inducunt ad fracturam ieiunij/aut aliorum preceptorum ecclesiasticorum transgressionem. Dico notater/sine rationabili causa: quod cum tali licet frangere ieiunium/et alia non obseruare ecclesie precepta. Secus de diuinis preceptis/qui in nullo casu licet transgredi. Ipsi sunt preterea qui nedum pro ecclesiastica/sed etiam diuina administrant medicinas. scilicet incertiva libidinis iubent fornicari pro alleviatione renu/peccant abortum. Tales peccant mortaliter: et eis ne faciant prohibetur sub pena excommunicationis:

¶ c. cum infirmitas, de peniten. z remissione.

Sexta nola est: medicari periculose. Sunt qui rsi nō directe ptra
aiam pfulant iubendo peccare mortalr p sanitate corpis: statunt tñ
suis vbis aut silētis infirmū in piculo salutis aie. Quia nimis cū cer
tificat de vita: q̄ sit vt min⁹ de aie sue salute pvideat/speras recōuales
scētia. Sed ais: Sum ne obligat⁹ ad dōm. ei q̄ sit mortur⁹/si mibi
ita futur⁹ videat. Rñdet Joā. Neap. sub distinctōe. Si pbabilr credis
q̄ talis pnūciatio erit multū vtilis anime infirmi: vtputa qz p̄fitebit
cū sit in pctō mortali: z ordinabit testamētū, ex q̄ curabūr multe lites.
Et sic tenet medic⁹ p se vel p aliū ei manifestare: aliter peccat mortalr:
qz dānificat primū indirecte/cū nō impedit damnū eius cum potest.
Nec Angelica vbo/medicus. Secundo quia ad p̄fessionē nō inducūt
Tenet em medic⁹ infirmū inducere vt p̄fiteat: neq; sufficit vt admo
neat/sed dz eū inducere cū affectu q̄ntū in eo est/si fuerit in infirmitas
te piculosa pp̄ quā ip̄e infirm⁹ tenet p̄fiteri: sicut in acutis febrib⁹/p̄ leu
res/squinātia: vt d̄t Rosella. Qz si p̄fiteri noller: nibile min⁹ medic⁹ se
ei subtrahere nō debet/ne desperat⁹ moriatur.

Septima nola est: medicari obdurate. Debet medic⁹ misericōdiam im
pendere paupib⁹ solvere nō habentib⁹. Tales tenet gratis curare etiā
pp̄ris expensis. lxxij. dist. §. j. De diuitib⁹ salariū debitū accipe p̄t.
Qz si diues p̄e tenacitate medicū habere noller: medicus ptra q̄ vōz
lūratem dz sibi impendere medicinā/z postea cogere ad solutōem. Vt
di in Rosella z Angel. Sed dux est (inqs) sic pauperi gratis p̄stare.
Fateor/dux est eis q̄ q̄rit q̄ sua sunt: z ignorāt legē charitatis frater:
ne: z q̄ nō audierūt Ambrosiū dicētē: Pasce fame moriētē: si nō pas
cisti occidisti. Et q̄ nescit qz inuicē sum⁹ mēbra: z alter alteri⁹ debem⁹
portare onera: z magna est merces nobis p̄missa: z q̄ plus diligēda ē
vita primū q̄ pecunia nostra: z q̄ p̄mittit ch̄iani z hodie eoz imita
tores sunt charitatuū. z Beati misericordes: qm̄ ip̄i misericōdiam p̄sequē
tur. Rogemus dōm.

Dñica p̄ma post octauas Pentecost. xvij. Junij.

Stulroz infinitus est numerus. Eccl̄. j. Evangelium.

Quinquagesima q̄nta turba stulroz est: in potestate gauden
tū. Sūt potētes iudices mali: de illis fuit sc̄da turba. Sūt
alij potētes q̄ nolūt potētia sua esse saturi: de illis fuit turs
ba. xlv. Sunt tertij potētes in sua p̄fidētes potētia/z gau
dētes de illa. Hi sunt in sp̄ali turba/ quā hodie p̄ducem⁹: apte nūmz
cū legit euāgelū de tali potēte (turp̄ de sede deposito) diuitē. Qui sa
tuos huiuscemodi nosse voluerit/nolas aduertat.

Prima nola est: subditos despiciere. O fatue/quasi nō sit de eadem
massa luti/de eodē patre Adā: quasi nō ex deo ad suā imaginē sicut tu